

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek.

Munkatársak: Strasszer Viktória, Vadas Livia régésztechnikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

LIGNER JÁCINT

160. Dunaszekcső, Vörösmarty tér 1.
(KÖH 63526)

(Baranya megye) V, Rő

A ma álló épület az 1810-ben szögletes alaprajzúra átépített Magtár, melynek műemléki felújítása előtt végeztünk megelőző feltárást 2009. júliusban. Az épület e funkciója előtt vályogfalú templom volt, K-i apszissal a 18. század elejétől. A török időkből rajz alapján bizonytalan épület azonosítható a helyen. A leletmentés előzetes eredményei alapján elmondható, hogy a római omladékok tudatos deponálása (planírozása) a 4. században történt (4. századi érmek). Maga a római kori épület a 3. században épülhetett (3. századi bélyeges téglák, freskók), de a 4. században még megújították (4. századi bélyeges téglák). Végül az épület romjai egy gödörbe kerültek. A gödör betöltésének alsó részén és a római omladékok alatti rétegekben vaskori kerámia került elő (síkozott perem, omphaloid alj stb.). Mindez mutatja, hogy az őskortól folyamatos emberi megtelepedéssel és lelőhellyel számolhatunk a Magtárnál és környékén.

GÁBOR OLIVÉR

161. Dunaszentgyörgy, Kaszás-tanya
(KÖH 63372)

(Tolna megye) A

2009. április 9. és augusztus 7. között elvégeztük a megelőző feltárást az M6 autópálya nyomvonalára eső, M6 RM-20 jelű régészeti lelőhelyen, a 048/50, 048/112 hrsz. ingatlanokon, 5732 m²-en.

A lelőhely Dunaszentgyörgytől Ny-ra, Tengelic település Szőlőhegy nevű részétől K-re, egy sík területen fekszik. Az autópálya építése során, 2008 őszén a szekszárdi Wosinszky Mór Múzeum munkatársai szakfelügyelete alatt egy temető sírjai kerültek elő.

A kutatás a lelőhely K-i felében folyt, a temető mind É-i, mind Ny-i irányban nagy területen folytatódik, ill. lehetséges, hogy a feltárt területtől K felé is vannak még sírok a földben. Összesen 379 objektum került elő, ebből 378 sír, melyek a késő avar korszakra keltezhetők. Ezt támasztják alá a temetkezésekből előkerülő, bronzból öntött, griffes-indás veretek. A leletanyagot ezenkívül az ételmellékleteket tartalmazó kerámia, a mindennapi viselethez tartozó vascsatok, vaskések színesítik. Egy a Mérnökségi Telep ÉK-i oldalánál húzódó körárokrendszer leletanyagot nem tartalmazott, így pontos korát nem sikerült megállapítani.

Két sír emelhető ki a bennük talált leletanyag alapján. Az O:64/S:68 sírban egy íjjal és egy veretes övvel eltemetett férfit helyeztek. A gödör bontása során jól kirajzolódott egy sötétebb elszíneződésű négyszögletes jelenség, ami arra utalt, hogy a halottat sírkamrába tették. Az öv vereteit bronzból öntötték, néhol aranyozás nyomait fedeztük fel. A tárgyak körül egy jól észlelhető sávban az övet is megfigyeltük. Fontos kiemelni, hogy a sír bolygatatlan, így a veretek elhelyezkedése alapján rekonstruálhatjuk az egész övet. A díszítés a griffes-indás körbe illeszkedik, a leletegyüttes a késő avar korszakra keltezhető.

Közel egy időben kerülhetett földbe az O:179/S:183 temetkezés, amelyben szintén hasonló felépítésű és díszítésű övet találtunk. Különlegességét a bronzcsaton lévő oroszán ábrázolása adja, az avar leletanyagban ritka az ilyen, egyedüli alakos állatábrázolás.

Nagy számban tártunk fel szerkezetes sírokat. Ezek többségénél a fej és a lábfej alatt a sír padlója lemélyül, ami az ún. halotti ágy nyoma. Néhány esetben a nagyobb és gazdagabb síroknál ácsolt sírkamra nyomát rögzítettük, ritkán a fákat összetartó vaskapcsot is megtaláltuk.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Cséki Andrea, Fűköh Dániel, N. Hodik Mónika, Kemsei Dóra, Majerik Vera, Niclass Larsson, Petkes Zsolt régészek; Bányász Diána, Benke András, Domján Anita, Erdei Krisztina, Fehér Alíz, Gere Natália, Grósz Dóra, Horváth András, Kelemen Péter, Király Dávid, Kocsis János, Ligeti Gábor, Mezei Tamás, Nagy Judit, Pásztor István, Pelikán Márk, Rácz Viktória, Sas Alexandra, Sike Barnabás, Szabó Domán, Szász Péter, Tediner Balázs, Vajaskéri Máté, Víg Anita, Zsiga Zsolt technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

KISS CSABA KÁLMÁN

162. Dunaszentgyörgy, Középső-dűlő
(KÖH 59576)

(Tolna megye) LT, Kk

2009. március 2. és április 30. között az MTA Régészeti Intézete elvégezte a megelőző feltárást az M6 autópálya nyomvonalára eső, RM-11 jelű régészeti lelőhelyen, a 034/5 és 034/10 hrsz. ingatlanokon, 22 721 m²-en.

A feltárást a záportározó területén Berecz Barbara (KÖSZ) vezette 2009. március 2. és április 9. között, míg a pihenőhely területén április 8–30. között vezettem. Összesen 80 objektumot tártunk fel, és 240 stratigráfiai egységet figyeltünk meg. A lelőhelyen egy Kr. u. 1–2. századi kelta telep objektumai és egy 16–17. századi késő középkori település nyomai rajzolódtak ki.

A római kori kelta telepen 1 kút, kisebb gödrök, néhány egyszerűbb szerkezetű földbe mélyített épület és két

nagyobb, tüzelőberendezéssel is ellátott földbe mélyített ház került elő, ezenkívül néhány épülethez nem tartozó kemencét is ebbe a korszakba tartozónak sorolhatunk. A pihenőhelyek É-i, ÉK-i részein feltártunk egy párhuzamosan futó, ÉNy-DK-i irányú hármasszoros árokrendszert, melyet a telep É-i határának tarthatunk. Déli irányban nem tudtuk a telepet lehatárolni. A leletanyag ebből a korszakból nagyon reprezentatív és jól illeszkedik az M6 autópálya eddigi munkálatai során előkerült hasonló lelőhelyeken találtak sorába. Nagy számban kerültek elő terra sigillata utánzatok, pannóniai szürke kerámia, S-profilú edényperemek, márványos festésű töredékek. Külön figyelmet érdemel a fémanyag. Az olló, borotva, vaskések, pénzek, hólyagos lábperec töredéke stb. sorában külön említést érdemel egy unikális ezüstözött bronzmedál.

A késő középkori objektumok a lelőhely É-i, ÉK-i részén helyezkedtek el. Ide sorolhatók a záportározó területén előkerült kutak, ill. a pihenőhely K-i részén feltárt kemencebokor, a mellette talált kisebb földbe mélyített épület és a két feltárt nagyobb méretű, többszortatú, fejlett tüzelőberendezéssel ellátott, földbe mélyített, de felmenő fallal is rendelkező, feltehetőleg „fachwerk”-es falszerkezetű épület. A leletanyagban a kisszámú kerámiatöredék mellett gazdag vas és bronz fémanyag található. Ezek sorából kiemelkedik az egyik kútban talált ágyúgolyó és a kisebb földbe mélyített épületben talált vaseszközlet, melybe egy kampós végű lánc, egy csoroszlya, kerékvasalások tartoznak, ami alapján az épületben egy ekét tárolhattak. A 19. sz. ház bontása során az egyik tüzelőhely falalapozásából egy pénz került elő.

A leletanyag a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézetében történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

SZARKA JÓZSEF

163. Dunaszentgyörgy határa

(Tolna megye) R, B, N, A, Á, Kö

Faluhely 1. (KÖH 74613): Dunaszentgyörgy közigazgatási határának DK-i csücskében, a valamikori vízfolyásból csatornává alakított mai Solymos-ér U-alakú kanyarjában a környező területből 2–3 m-rel kiemelkedő K-Ny irányú, az É-i felén meredeken eső, míg a D-i részén lankásabb dombháton középkori falu felszíni nyomait találtuk még 2006 tavaszán. Azóta a rendszeres bejárás eredményeként pontosabb képet festhetünk a mintegy 120×50 m nagyságú lelőhelyről. Szinte a falu teljes területén, de elsősorban az É-i és Ny-i felében sok, az Árpád-kort képviselő cserépbogrács- és fazéktöredék került elő. A változatos intenzitásban előforduló jelentős mennyiségű középkori kerámiát kályhaszemek, fazekak, fedők töredékei képviselik. Templomra utalnak a lelőhely legmagasabb részén megfigyelhető mészkő- és habarcsos tégladarabok, továbbá egy, a templom ablaküvegéből származó nagyobb ólomdarab, ill. a kb. 40 cm-es szoknyaátmérőjű harangból származó bronztöredék.

A lelőhely elhelyezkedéséből (a Solymos-ér szeglete) és a leletanyagból következtethető, hogy a forrásokból ismert Berekszeg nevű településsel lehet azonos.

Felső-rét 1. (KÖH 74763): A községtől K-re fekvő Felső-rét nevű határrész D-i felében, a Solymos-ér felé lejtő, Ny-i, magasabb dombháton egy kb. 30×30 m-es területen az alig ülepedett szántásban kisebb telepre utaló, kevés jellegű őskori (durvább népvándorlás kori?) és világosszürke avar kerámiát gyűjtöttünk.

Felső-rét 2. (KÖH 74765): A dűlő D-i részén, a Csámpai-pataktól K-re, a csatorna és a faluból kijövő, DNy-ÉK-i út háromszögében, egy megközelítőleg 50×50 m-es területen jellegű őskori kerámiát találtunk.

M6 RM-12 (KÖH 59614): Az M6 autópálya építését megelőző ásatás során a 120+900 és 121+650 km-szelvények között a főpályán és egy záportározó területén mintegy 42 700 m²-t tártunk fel. A talált 217 objektum jelentős részét kitevő szabálytalan alaprajzú, közepes méretű, sekélyebb gödrökből alig-alig került elő lelet, míg a tízegynéhány darab, több száz négyzetméter alapterületű, szabálytalan alakú mélyebb (anyaggyerő) gödrökből említésre méltó, az ovális alakú kisebb tároló(?) gödrökből pedig jelentős mennyiségű kerámia látott napvilágot. Ezek alapján a lelőhely nagy része őskori: a rézkor és a bronzkor idejére datálható. Szintén őskori a D-i területen feltárt két kút is. A feltárás É-i harmadában viszont egymást keresztező két széles árokra bukkanunk, amelyekben némi avar korú kerámiát találtunk. A feltárás D-i határán egy, az autópálya nyomvonalá alatt D-i irányban folytatódó, ismeretlen korú, szélesebb árkot bontottunk ki.

M6 RM-15 (KÖH 59875): Az előző útszakasz É-i felével párhuzamosan futó szervízút nyomvonalában a 2009 tavaszán végzett feltárás során 4200 m²-en 26, jórészt őskori (rézkori) objektum került elő. Két tárológödör mellett ezek főleg szabálytalan alakú, sekélyebb anyaggyerők(?). A lelőhely középső harmadában, ill. az É-i végében lévő szélesebb árokszakaszokból lelet ugyan nem került elő, de alakjuk, irányuk miatt nagy valószínűséggel az RM-12 lelőhely párhuzamos szakaszán kibontott (avar kori) árkok folytatásai.

Munkatársak: Künsztler Tamás, Necze Gábor, Ulrich Beáta, Ürmös Melinda.

CZÖVEK ATTILA

164. Dunaújváros, Vetus Salina 6. burgus (KÖH 62588)

(Fejér megye) Ró

Régészeti hatástanulmány készítéséhez kapcsolódóan 2009 márciusában állapotfelmérő bejárást tartottam a Visy Zsolt által a Dunaújváros-Pentele városrész ÉNy-i részén légi felvételtől azonosított kettős árokkal rendelkező római kori őrtorony területén. A bejárás célja a lelőhely kiterjedésének pontosítása és állapotának meghatározása volt. Leletet nem gyűjtöttem. A régészeti lelőhely, a jelenlegi Somogyi, Búzavirág és Berán